DIE ONDERWYS VAN SWAKSIENDES IN DIE R.S.A.

'n Proefskrif voorgelê vir die graad

<u>DOCTOR EDUCATIONIS</u>

in die departement van Voorligting en Besondere Onderwys

aan die

Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O. in 1973

deur

H.C.A. Venter, B.A. M.Ed.

Promotor: Prof. dr. H.B. Kruger

DANKBETUIGING

Die skrywer wil sy opregte dank en waardering teenoor professor H.B. Kruger uitspreek onder wie se leiding hierdie studie uitgevoer is.

Die besondere belangstelling wat hy in die ondersoek getoon het, sy vriendelike hulpvaardigheid te alle tye, skerp insig, kennis en positiewe kritiek as deskundige raadsman en gids, was 'n voortdurende bron van inspirasie om hierdie taak te volvoer.

Die skrywer betuig sy erkentlikheid en waardering teenoor die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir:

a. die welwillende vergunning om van die resultate in 'n navorsingsprojek, wat die skrywer in diens van die Raad, onderneem het, gebruik te maak;
b. finansiële bydrae om die navorsing in die oorsese lande te kon uitvoer;
c. vrygewige studieverlof tydens hierdie ondersoek.

'n Besondere woord van dank en waardering aan die Transoranje-Instituut vir Buitengewone Onderwys - die Beheerliggaam van die Prinshofskool vir Swaksiendes - om laasgenoemde skool in die ondersoek te betrek, die skoolhoofde en onderwysers van die Prinshofskool en die Skool vir Blindes, Worcester en die skole vir swaksiendes in die buiteland vir die beskikbaarstelling van hulle skole vir hierdie navorsing. Hulle welwillendheid om soveel ure aan die mondelinge beantwoording en bespreking van die ope vraelyste af te staan, het die besoeke aan die skole besonder vrugbaar gemaak. In die verband 'n besondere woord van dank aan mnr. P.P. Peach, hoof van die Prinshofskool vir Swaksiendes vir sy entoesiastiese samewerking tydens hierdie ondersoek.

Die skrywer betuig sy waardering teenoor die heer F. Rosiers, Sekretaris-Generaal van die Nationaal Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs vir begeleiding en buitengewone doeltreffende reëlings en hulp in verband met die besoeke aan institute vir buitengewone onderwys in België. Aan dr. V.H. Vaughan gaan 'n besondere

woord van dank en erkentlikheid vir sy waardevolle advies tydens vrugbare samesprekings wat daar met hom gevoer is oor die visueel gestremde kind.

Aan Santa, Mariet en Herman gaan my innige waardering vir hulle onvermoeide bemoediging, entoesiasme en liefde wat 'n voortdurende bron van inspirasie en krag was.

Aan Hom uit Wie se hand ons alle goeie gawes ontvang, die nederige dank en erkenning vir die krag en die lig en die leiding.

H.C.A.V.

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

HOOFSTUK 1 — TER INLEIDING, PROBLEEMSTELLING, ORIëNTERING, BEGRIPSVERKLARING EN TERREINAFGRENSING

1.1	Inleiding	1
1.2	Die noodsaaklikheid van die ondersoek	4
1.2.1	Die noodsaaklikheid van gedifferensieerde onderwys in skole vir swaksiendes	4
1.2.2	Mannekragbehoeftes van die R.S.A. en die gebrekkige benutting van die dienste van swaksiendes	7
1.2.3	Ondoeltreffende beroepsopleiding van swaksiendes	8
1.3	Doel met die ondersoek	9
1.4	Metodes van ondersoek	10
1.5	Omskrywing van begrippe	12
1.6	Programaankondiging	34
1.7	Samevatting	36

HOOFSTUK 2 — DIE SWAKSIENDE KIND IN OPVOEDKUNDIGE PERSPEKTIEF, 'N LITERATUUROORSIG

2.1	Anglo-Amerikaanse beskouinge oor die swaksiende kind en swaksiendheid	38
2.2	Wes-Europese sieninge oor swaksiendheid	48
2.3	Kontemporêre Suid-Afrikaanse beskouinge oor swaksiendheid	63
2.4	Sintese en gevolgtrekkings met betrekking tot die begrippe swaksiende kind en swaksiendheid	70
2.5	Die problematiek van swaksiendheid en die wêreld van die swaksiende. Enkele psigologies-pedagogies-didaktiese aspekte	76
2.5.1	Algemeen	76
2.5.2	Enkele persoonsbeelde van swaksiende kinders soos blyk uit kontemporêre ondersoeke	77
2.5.3	Enkele persoonsbeelde van swaksiende kinders aan die Prinshofskool vir Swaksiendes	95

2.5.4	Die toekomsperspektief van die swaksiende gesien as beroeps= perspektief	100
2.6	Samevatting	106

HOOFSTUK 3 DIE BEHEER EN ORGANISASIE VAN DIE ONDERWYS VAN SWAKSIENDES IN DIE R.S.A. EN ENKELE OORSESE LANDE

3.1	Inleiding	107
3.2	Historiese aanloop van die totstand= koming van onderwysgeriewe vir swak= siende blanke kinders in die R.S.A.	107
3.3	Beheer en organisasie van die onder= wys vir swaksiendes in die R.S.A.	112
3.3.1	Beheer	112
3.3.1.1	Die Wet op Onderwysdienste - Wet No. 41 van 1967	112
3.3.1.2	Die Transoranje-Instituut vir Buiten= gewone Onderwys en die Instituut vir Dowes en Blindes, Worcester	113
3.3.2	Organisasie	116
3.4	Beheer en organisasie van die onderwys vir swaksiendes in enkele oorsese lande	119
3.4.1	Engeland	119
3.4.2	Nederland	125
3.4.3	België	128
3.4.4	Wes-Duitsland	131
3.4.5	Die Verenigde State van Amerika	135
3.5	Kritiese bespreking	140
3.6	Die integrasie van swaksiendes in gewone skole versus afsonderlike skole vir swaksiendes	142
3.6.1	Integrasie	142
3.6.1.1	Volle integrasie	142
3.6.1.2	Gedeeltelike integrasie	143
3.6.1.3	Argumente ten gunste van integrasie van swaksiendes in gewone skole	143
3.6.1.4	Kritiese beoordeling van die praktyk van integrasie van swaksiende leerlinge in die gewone skool	144
3.6.2	Segregasie	149
3.6.2.1	Volle segregasie	149

3.6.2.2	Gedeeltelike segregasie	149
3.6.3	Motivering vir segregasie	151
3.6.4	Getuienis deur 'n swaksiende in verband met die integrasie van 'n swaksiende aan die gewone skool	153
3.6.5	Integrasie van die swaksiende in die maatskappy	154
3.6.6	Gevolgtrekking	155
3.7	Toelating van leerlinge tot skole vir swaksiendes	156
3.7.1	Kriteria vir swaksiendheid in die R.S.A.	156
3.7.2	Metodes, tegnieke en prosedures om swaksiende leerlinge te identifiseer vir toelating tot 'n skool vir swak=siendes in die R.S.A.	165
3.7.3	Metodes van vroeë opsporing van swak=siende leerlinge in die R.S.A. en leemtes en probleme in die verband	167
3.7.4	Kriteria vir swaksiendheid en metodes van identifisering van swaksiende leerlinge in enkele oorsese lande	170
3.7.4.1	Engeland	170
3.7.4.2	Nederland	172
3.7.4.3	België	176
3.7.4.4	Wes-Duitsland	178
3.7.4.5	Oostenryk	180
3.7.5	Gevolgtrekking	182
3.8	Samevatting	183

HOOFSTUK 4 — DIE INHOUD VAN DIE ONDERWYS VIR SWAKSIENDES IN DIE R.S.A. EN ENKELE OORSESE LANDE

4.1	Studiekursusse en kurrikula, verpligte en keusevakke, eksamen en nie-eksamenvakke in die R.S.A.	184
4.1.1	Die Nasionale Standerd 6-sertifikaat	185
4.1.2	Die Nasionale Standerd 7-sertifikaat	187
4.1.3	Die Nasionale Junior Sertifikaatkursus	189
4.1.4	Die Nasionale Intermediêre Sertifikaat	191
4.1.5	Die Nasionale Senior Sertifikaat	193
4.1.6	Kurrikulum in die primêreskoolfase vir swaksiendes	195

4.2	Studiekursusse en kurrikula in skole vir swaksiendes in enkele oorsese lande	197
4.2.1	Die Verenigde State van Amerika	197
4.2.2	Engeland	199
4.2.3	Nederland	202
4.2.4	Wes-Duitsland	205
4.2.5	België	209
4.3	Samevatting en kritiese bespreking	213
4.4	Groepering, aanbieding en hulpmiddels in die onderwys van swaksiendes	217
4.4.1	Groepering	217
4.4.1.1	Groepering van swaksiende leerlinge aan die Prinshofskool vir Swaksiendes en die Worcesterse Skool vir Blindes	217
4.4.1.2	Groepering van swaksiende leerlinge in enkele oorsese lande	220
4.4.2	Aanbieding en hulpmiddels in die onder=wys van swaksiendes	223
4.4.2.1	Aanbieding en hulpmiddels in die onderwys van swaksiende leerlinge in die R.S.A.	223
4.4.2.2	Aanbieding en hulpmiddels in die onderwys van swaksiendes in enkele oorsese lande	229
4.5	Evaluering, bevordering en sertifi=kaatuitreiking in skole vir swak=siendes	239
4.5.1	Evaluering, bevordering en sertifi=kaatuitreiking in skole vir swak=siendes in die R.S.A.	239
4.5.2	Evaluering, bevordering en sertifi=kaatuitreiking in skole vir swak=siendes in enkele oorsese lande	243
4.5.2.1	Nederland	243
4.5.2.2	Engeland	245
4.5.2.3	België	247
4.5.2.4	Wes-Duitsland	248
4.6	Kritiese evaluering	250
4.7	Samevatting	258

HOOFSTUK 5 SPESIALE DIENSTE AAN SKOLE VIR SWAKSIENDES IN DIE R.S.A. EN ENKELE OORSESE LANDE MET SPESIALE VERWYSING NA DIE BEROEPS= PLASING VAN SWAKSIENDES

5.1	Inleiding	260
5.2	Spesiale dienste aan skole vir swak= siendes in die R.S.A. met spesiale verwysing na beroepsplasing	261
5.2.1	Psigologiese dienste	261
5.2.1.2	Kliniese diagnose en terapie	265
5.2.1.3	Diagnose van skolastiese probleme	266
5.2.2	Ortopedagogiese en ortodidaktiese programme	267
5.2.3	Mediese en paramediese dienste	271
5.2.4	Oudio-visuele en biblioteekdienste	274
5.2.5	Grootdrukdienste	277
5.2.6	Voorligting en beroepsplasing van swak= siende skoolverlaters in die R.S.A.	277
5.2.6.1	Beroepsvoorligting en beroepsoriën= tering	277
5.2.6.2	Prosedure in verband met die beroeps= plasing van swaksiende skoolverlaters	279
5.2.6.3	Probleme in verband met die beroeps= plasing van swaksiende skoolverlaters	284
5.2.7	Nasorg en herplasing van swaksiendes	290
5.2.8	Naskoolse beroepsmoontlikhede vir swaksiende skoolverlaters	293
5.2.8.1	Algemeen	293
5.2.8.2	Skoolverlaters na standerd 6	294
5.2.8.3	Skoolverlaters na standerd 8	295
5.2.8.4	Skoolverlaters na standerd 10	295
5.3	Spesiale dienste in skole vir swak= siendes en beroepsplasing van swaksiendes in enkele oorsese lande	298
5.3.1	Engeland	298
5.3.2	Nederland	308
5.3.3	België	314
5.3.4	Wes-Duitsland	319
5.4	Bespreking en evaluering	323
5.5	Samevatting	328

HOOFSTUK 6	ONDERWYSERSOPLEIDING EN PERSONEEL=VOORSIENING IN DIE ONDERWYS VAN SWAKSIENDES	
6.1	Inleiding	329
6.2	Onderwysersopleidingsprogram vir die onderwys van swaksiendes in die R.S.A.	330
6.2.1	Die totstandkoming van 'n opleidings=program vir onderwysers van swak=siendes	330
6.2.2	Die inhoud van die opleidingsprogram vir onderwysers van swaksiendes	332
6.2.2.1	Diploma vir Buitengewone Onderwys	332
6.2.2.2	Diploma vir Spesiale Onderwys	335
6.2.3	Ander vorme van opleiding van onder=wysers in skole vir swaksiendes	336
6.3	Personeelvoorsiening aan skole vir swaksiendes in die R.S.A.	338
6.4	Onderwysersopleidingsprogram en per=soneelvoorsiening vir die onderwys van swaksiendes in enkele oorsese lande	340
6.4.1	Die Verenigde State van Amerika	340
6.4.2	Engeland	342
6.4.3	Nederland	349
6.4.4	België	351
6.4.5	Wes-Duitsland	354
6.4.6	Oostenryk	356
6.5	Kritiese bespreking	357
6.6	Samevatting	359
HOOFSTUK 7	DIFFERENSIASIE EN BEROEPSOPLEIDING VIR SWAKSIENDES IN DIE R.S.A. EN ENKELE OORSESE LANDE	
7.1	Inleiding	361
7.2	Differensiasie in die onderwys van swaksiendes in die R.S.A.	362
7.2.1	Algemeen	362
7.2.2	Differensiasie op akademiese vlak	362
7.2.2.1	Eliminasie	362
7.2.2.2	Groepering en aanbieding	365
7.2.2.3	Gedifferensieerde eksaminering, bevor=dering en sertifikaatuitreiking	369
7.2.3	Differensiasie deur middel van hulp=klasse	371

7.2.4	Gedifferensieerde vak- en beroepsop=leiding	372
7.2.5	Beplanning vir gedifferensieerde tegniese onderwys	376
7.2.6	Toekomsperspektief met betrekking tot die aanbieding van Hout- en Metaal=bewerking	382
7.3	Probleme in verband met gedifferensieer=de onderwys vir swaksiendes	387
7.3.1	Geografiese en demografiese probleme	387
7.3.2	Werkstempo en die taalagterstand van swaksiendes	389
7.3.3	Indiwiduele verskille met betrekking tot die graad en aard van gesigsge=stremdheid	390
7.3.4	Probleme in verband met universitêre opleiding	391
7.4	Differensiasie in die onderwys van swaksiendes in enkele oorsese lande	393
7.4.1	Engeland	393
7.4.2	Nederland	396
7.4.3	België	398
7.4.4	Wes-Duitsland	400
7.4.5	Oostenryk	402
7.5	Bespreking en gevolgtrekkings	403
7.6	Samevatting	406
HOOFSTUK 8	BEVINDINGE EN AANBEVELINGS	
8.1	Inleiding	408
8.2	Algemeen	408
8.3	Beheer en organisasie van die onder=wys van swaksiendes	410
8.3.1	Bevindinge en evaluering	410
8.3.2	Aanbevelings	414
8.4	Kriteria vir swaksiendheid en die toe=lating van leerlinge tot 'n skool vir swaksiendes	417
8.4.1	Bevindinge en evaluering	417
8.4.2	Aanbevelings	418
8.5	Differensiasie en beroepsgerigte onder=wys vir swaksiendes	421
8.5.1	Bevindinge en evaluering	421

8.5.2	Aanbevelings vir die primêre onderwys	425
8.5.3	Aanbevelings vir die sekondêre onder=wys	426
8.5.4	Gedifferensieerde onderwys vir swak=siendes skematies voorgestel	433
8.6	Eksaminering, bevordering en sertifi=kaatuitreiking	434
8.6.1	Bevindinge en evaluering	434
8.6.2	Aanbevelings	435
8.7	Beroepsplasing en beroepsplasings=dienste	436
8.7.1	Bevindinge en evaluering	436
8.7.2	Aanbevelings	438
8.8	Onderwysfasiliteite vir swaksiendes	441
8.8.1	Bevinding en evaluering	441
8.8.2	Aanbevelings	442
8.9	Voorligting	443
8.9.1	Bevindinge en evaluering	443
8.9.2	Aanbevelings	443
8.10	Integrasie van swaksiende jeugdiges terug na die gewone skool en die maatskappy	444
8.10.1	Bevindinge en evaluering	444
8.10.2	Aanbevelings	445
8.11	Multigestremdes aan skole vir swak=siendes	446
8.11.1	Bevindinge en evaluering	446
8.11.2	Aanbevelings	447
8.12	Personeelaangeleenthede	448
8.12.1	Bevindinge en evaluering	448
8.12.1.1	Personeelvoorsiening	448
8.12.1.2	Onderwysersopleiding	449
8.12.2	Aanbevelings	450
8.13	Slot en samevatting	452
9.	Opsomming (Engels)	454
10.	BYLAES	455
BYLAE A	Vraelys aan hoofde en personeel aan skole vir swaksiendes in die R.S.A.	455

BYLAE B	Vraelys aan Beroepsdienste van die Departement van Arbeid	468
BYLAE C	Vraelys aan hoofde van skole vir swak= siendes in Engeland	470
BYLAE D	Vraelys aan hoofde van skole vir swak= siendes in Nederland en België	475
BYLAE E	Vraelys aan hoofde van skole vir swak= siendes in Wes-Duitsland en Oostenryk	480
BYLAE F	Persone met wie onderhoude gevoer is en wat vraelyste met betrekking tot die onderwyspraktyk van swaksiendes beantwoord het	485
BYLAE G	Vertroulike Verslagkaart, Prinshof= skool vir Swaksiendes	488
BYLAE H	Kumulatiewe Verslagkaart, Prinshof= skool vir Swaksiendes	490
BYLAE I	Pedoterapeutiese Verslae	492
BYLAE J	Mediese Sertifikaat, Prinshofskool vir Swaksiendes	496

BIBLIOGRAFIE 499